

“DUES IDEES D'EDUCACIÓ GENS MEDIÀTIQUES”

Josep Jolà Jantesmases
IES Maremar

L'educació ha esdevingut, des de la recuperació de la democràcia, un dels elements de desenvolupament social amb una dedicació política més clara i progressiva atesa la seva funció de cohesió cultural. Un senzill repàs de la dinàmica legal al voltant del fet pedagògic en les darreres dècades, descobreix l'educació com a eina de discurs ideològic en benefici de certes actituds, currículums o maneres de gestionar els centres docents. Més enllà del desgavell que pot produir en el docent els constants canvis de paradigma teòric, es constata una concepció de la societat del benestar on els poders públics proven de garantir una educació de qualitat per a tots els ciutadans. De tota manera, tot i l'enriquiment humanístic que suposa aquesta fina sensibilitat pel fet educatiu, existeix un debat de fons en el qual no s'hi arriba a entrar, lligats com estem, a allò que és més immediat, a allò que és més superficial i evident, o que pot produir beneficis més a curt termini. Parlem, en primer lloc, d'una reflexió de fons sobre la influència íntima dels altres agents educatius al marge de l'educació formal i, en segon lloc, del plantejament de les autèntiques prioritats pedagògiques i didàctiques de la mateixa educació formal.

D'antuvi, doncs, cal reivindicar la importància vital, cabdal sens dubte, de l'educació no formal i informal en la formació de la persona. Els biòlegs han aconseguit clonar dues criatures animals idèntiques a partir d'una mateixa informació genètica; amarats d'un debat paral·lel de caràcter ètic, s'imaginem escenaris futurs de clonació humana amb finalitats suposadament terapèutiques. El cas és, però, que potser es podran clonar dos organismes humans idèntics, però aquests dos organismes només seran idèntics biològicament, ja que, afortunadament, l'educació els convertirà en persones diferents, amb la seva particularitat individual i la seva llibertat única per a fer el seu camí. Malgrat la clonació biològica, ambdues persones no podran reproduir mai les mateixes vivències educatives: la primera vegada que van caure d'un arbre, l'enamorament, els gustos per determinats menjars, les diferents pors que ens envolten, els paisatges que han ancorat en l'ànima. És precisament tot aquest munt d'experiències particulars, i que no es poden generalitzar a tota la població, les que defineixen les diferències individuals entre els subjectes. Som el que som pel context social on hem nascut, per les lectures fetes, pels moments viscuts, per les associacions a les quals hem estat vinculats. Univers educatiu heterogeni que conforma tota l'educació informal i no formal consubstancial a l'esdevenir persona. Per això, quan hom s'introdueix en un centre docent, de manera obligada des dels tres fins als setze anys, ho fa amb tot el seu bagatge experiencial individual.

L'educació formal tendeix, en canvi, a homogeneïtzar la formació dels ciutadans, establir uns sabers mínims, unes normes de convivència reconegudes positivament en l'entorn social. Àdhuc, la progressió en l'aportació del saber científic es regula per nivells, per tal d'assegurar un bagatge d'estudi comú que autoritza l'expedició de títols, per a la superació d'etapes. L'educació formal engendra l'enteniment entre els ciutadans d'un determinat context, i es presenta menys lliure, més reglada, menys espontània. L'educació formal respecta i potencia la curiositat individual en un marc de participació clarament definit per les autoritats educatives pertinents. El

que s'assoleix en el món formal serà allò únic amb reconeixement oficial per a un futur laboral; el que s'assoleix en l'educació informal (família, casals, clubs esportius, etc.), nia en la individualitat de cadascú. El debat polític, tàcitament, es vincula de manera gairebé exclusiva en l'educació formal, sota el miratge idíl·lic de la igualtat d'oportunitats que el munt d'experiències viscudes al seu marge s'encarreguen de desdibuixar. Així, 'educació' es fa sinònim d'educació formal, de centre docent, de currículum oficial. Potser l'esforç polític hauria de recaure en el fet que qualsevol ciutadà pogués assolir la cota màxima d'objectius educatius en les seves particulars circumstàncies, retrobant l'equilibri aristotèlic entre els dos universos educatius que comporten el fer-se persona. Massa sovint els educadors es deceben quan el projecte curricular xoca amb la realitat extraescolar on viu l'alumne.

En segon lloc, immersos plenament en l'educació oficial, cal establir una veritable reflexió sobre quines són les autèntiques prioritats pedagògiques d'aquest àmbit. L'esquer de l'educació és massa llaminer per als poders polítics a l'hora de determinar un model de ciutadà, a l'hora d'assumir la participació dels diferents agents que hi poden opinar. Però no pot ser que els temes mediàtics siguin l'aplicació de la sisena hora, si cal començar el dia 12 de setembre o les vacances dels docents. Respectant la seva importància indiscutible, la resolució d'aquests problemes escapen a l'interès exclusiu de l'educació; són temes massa distorsionats per pressions gremials, sindicals i d'interessos immediats. El mateix que les places per a professorat, la construcció de nous centres docents o els ajuts econòmics per no fracassar per enèsima vegada en la implantació del darrer projecte educatiu. Aquests no són els temes nuclears de l'educació; aquests són temes generals de qualsevol àmbit d'actuació política, són temes de gestió, però no de reflexió purament pedagògica.

La inversió feta en la gestió de l'educació formal que embolcalla l'aparador polític s'hauria de correspondre amb una inversió igualitària o excedent respecte de la confecció real de la trena pedagògica i formativa de la persona. L'energia i el temps hauria de dedicar-se també en l'anàlisi metodològica i de contingut de l'aplicació educativa: el manteniment d'una divisió dualista de les ciències, el pes específic de cada matèria en el projecte curricular, la proposta d'una educació funcional o integral de la persona o l'avaluació qualitativa de les actituds no apareixen mai en la premsa ni en els articles amb un cert ressò. Aquesta és la reflexió teòrica que hauria d'esdevenir el fonament d'una educació sòlida i qualitativament diferenciada per al país. Reflexió teòrica que no es pot valorar en uns objectius immediats assolits o en un rèdit de vots determinat. Prioritzar un debat educatiu sobre allò que conforma l'essència de la formació científica i humanística del ciutadà des de la discreció d'un discurs pedagògicament construït per a la millor aplicació a l'aula.